

Beleidsnota herijking relatie dorpsbelangenorganisaties (dbo's) i.v.m. dorpsplannen

(versie 8.1.2010)

Situatie:

In april 2006 is de nota "Kleine kernen gemeente Oost Gelre" vastgesteld door de gemeenteraad.

Doel van het kleine kernenbeleid is:

- de leefbaarheid van de kleine kernen te bevorderen;
- korte communicatielijnen behouden.

Anderhalf jaar later blijkt de uitvoering van dorpsplannen door de dbo's op problemen te stuiten. De gemeente geeft nl. de dbo's weliswaar de ruimte om dorpsplannen te maken, maar daarna is er geen budgettaire of ambtelijke capaciteit om de uitvoering van de dorpsplannen mogelijk te maken. Middels deze notitie wordt gepoogd om helderheid te verschaffen hoe bestuurlijk en ambtelijk om te gaan met de ontwikkeling en uitvoering van dorpsplannen.

Behalve in de nota kleine kernenbeleid staat de gemeentelijke visie verwoord in de programmabegroting *"de gemeente heeft aan alle kernen bijdragen toegekend voor de uiteindelijke totstandkoming van de dorpsplannen. Bij de uitwerking van deze dorpsplannen wil de gemeente graag haar medewerking verlenen passend binnen de voorgenomen ontwikkeling van de kleine kern."*

Een dorpsplan is een visie/een toekomstplan over de leefbaarheid van de kern zelf. Het dorpsplan is een belangrijke bouwsteen voor de gemeente. De gemeente kan het dorpsplan gebruiken om te kijken wat er leeft en speelt in een dorp en het betrekken bij de ontwikkeling en uitvoering van beleid. Bij het uitvoeren van dorpsplannen door de gemeente zal de financiële haalbaarheid en het hebben van een toegevoegde waarde alsmede fasering daarvan in tijd, voorop staan.

Binnen onze gemeente beschikken alle dbo's over een dorpsplan; Vragender is momenteel bezig met het actualiseren van haar dorpsplan.

De gemeente heeft tot nu toe het (laten) maken van dorpsplannen (mede) gefaciliteerd. Elke organisatie ontving hiervoor een gemeentelijke subsidiebijdrage.

Daarnaast is de gemeente op bestuurlijk en ambtelijk niveau aanwezig geweest bij de toetsings- en presentatiebijeenkomsten van de dorpsplannen.

Ook hebben ambtenaren van diverse afdelingen aan de opstellers informatie gegeven.

De dorpsplannen worden momenteel nog te veel aangemerkt als producten gemaakt door de inwoners van een kern, waaraan de gemeente -inhoudelijk gezien- slechts een relatief beperkte inbreng heeft geleverd. De dorpsplannen zijn wel in ontvangst genomen, maar vervolgens niet van een integrale beoordeling bijv. namens het college voorzien, laat staan dat aan de plannen een positie van betekenis is toegekend bij de ontwikkeling en uitvoering van gemeentelijk beleid – in de breedste zin. Deze integrale toetsing of beoordeling zou eigenlijk wel moeten gebeuren.

Omdat alle dorpsplannen, met uitzondering van die van Mariënvelde en Zwolle, al wat ouder zijn, wordt voorgesteld om met elk van de dbo's op ambtelijk niveau na te gaan wat de stand van zaken bij de uitvoering ervan is: wat past (nog altijd) binnen het gemeentelijk beleid, wat niet of nog niet, omdat er nog geen beleidskaders in ontwikkeling zijn, laat staan vastgesteld. Zo'n status zou in elk geval op ambtelijk niveau (maar liever nog bestuurlijk geaccordeerd) moeten worden opgemaakt. Integrale toetsing is bovendien nodig om de verwachtingen van de dbo's te managen. Hierdoor kunnen de verwachtingen van de dbo's afgestemd worden op het gemeentelijk beleid. Daarnaast moet ook voor de gemeentelijke (interne) organisatie duidelijk worden wat urgent, noodzakelijk of wenselijk geacht wordt. Het toetsen van die verwachtingen gebeurt ook op een andere wijze gedurende twee momenten tijdens de voorbereiding én de uitvoering van de dorpsplannen. Met name in de voorbereidende fase van het (concept-)dorpsplan kan derhalve al besproken worden welke verwachtingen de dbo's hebben ten aanzien van de gemeente en de inbreng van die zijde in het verdere verloop van het proces. Daarnaast dient er ook gesproken te worden over de manier waarop de gemeente en de dbo's later met de afgeronde dorpsplannen willen werken.

De Vereniging Kleine Kernen Gelderland (VVK) stelt voor om vakdeskundige ambtenaren te betrekken bij de ontwikkeling van de dorpsplannen en bij de uitvoering ervan. De status van deze ambtenaren (veelal van de afdelingen RB, REO en WB) zou dan uitsluitend adviserend zijn in de zin van informeren over het gemeentelijk beleid, juridische aspecten, financiële consequenties e.d. Het moet de dbo's wel duidelijk gemaakt worden dat dezelfde ambtenaren optreden als adviseurs van het gemeentebestuur (dat is hun eerste verantwoordelijkheid). Vanwege capaciteitsgebrek en eventuele rollencomplicatie (die van de rol van adviserende ambtenaar voor de dbo en vervolgens die van toetsende ambtenaar voor de besluitvorming door het college) heeft het college echter tot nu toe deze lijn niet gehanteerd. Deze nota houdt een aanpassing in van het bestaande beleid: ambtelijke inzet moet -onder voorwaarden- mogelijk worden. Gedacht wordt hierbij aan maximaal 10 uur ambtelijke ondersteuning in het voortraject bij het maken van een dorpsplan. In de praktijk is gebleken dat ambtelijke inzet vooral gevraagd wordt vlak vóór de toetsingsbijeenkomst van het dorpsplan. Maar óók nadat het dorpsplan gereed was, bleek dat ambtelijke ondersteuning in de uitwerkingsfase gevraagd werd (veelal op momenten dat een uitwerkgroep zicht had op de door hen gewenste planuitvoering). Ook dan zou het wenselijk zijn om maximaal 10 uur aan ambtelijke ondersteuning toe te zeggen. In het totaal zou dus maximaal 20 uur per dbo per jaar aan ambtelijke ondersteuning toegezegd kunnen worden. Daarnaast zou men in ogenschouw dienen te houden dat ook de rol van de gemeente (dus van het gemeentebestuur, het college, managementteam, ambtenaren en contactfunctionaris vooraf duidelijker moeten zijn). Pas dan is er participatie bij de uitvoering van dorpsplannen mogelijk en kunnen deze breed gedragen worden.

Knelpunten:

De dbo's hebben een belangrijke positie bij de ontwikkeling van plannen op het terrein van de leefbaarheid. Maar binnen de kaders van het rijk, de provincie en de gemeente is de eigenlijke "vrije ruimte" voor de dbo's beperkt. Verwachtingen ten aanzien van wat een gemeente kan realiseren uit een dorpsplan zouden derhalve gemanaged moeten worden. Bijvoorbeeld dat slechts een gefaseerde uitvoering van een dorpsplan realistisch en haalbaar is.

Een van de knelpunten voor de dbo's is het niet opnemen van financiële middelen op de gemeentelijke begroting voor de praktische realisatie van (delen van) dorpsplannen: echter de uitvoering van soms ambitieuze plannen loopt vaak vast door een gebrek aan financiële middelen. Het gaat daarbij niet alleen om middelen voor multifunctionele accommodaties (mfa's), zoals dorpshuizen en Kulturhusen, maar ook bijvoorbeeld voor bijv. reconstructie van wegen en aankleding. Het opnemen van gelden voor de dbo's op de gemeentebegroting die de dbo's binnen zekere grenzen naar eigen goeddunken kunnen besteden, zou daarom helpen om de eigen speerpunten uit het dorpsplan te realiseren.

Voorstellen:

1. Het integrale ambtelijke advies m.b.t. dorpsplannen:

De directe communicatie met dbo's over de status van de dorpsplannen is in het verleden niet duidelijk genoeg verlopen. Schijnbaar is de rol en de positie van de gemeente eveneens onvoldoende helder geweest. Daarom dient voorafgaand aan een uitwerking van dorpsplannen het college (na een ambtelijke toetsing) de afweging te maken of de door de dbo's voorgestelde plannen en uitwerkingsplannen ook in overeenstemming zijn met het reeds ontwikkelde of nog te ontwikkelen beleid.

Alle gemaakte dorpsplannen zouden nog eens tegen het licht gehouden moeten worden. Dat kan door

- een globale en integrale ambtelijke toetsing van de gemaakte dorpsplannen door de betreffende afdelingen te laten uitvoeren. De integrale toetsing gebeurt in opdracht van het college en verloopt via de ambtelijke contactfunctionaris kleine kernen. In een latere fase komen ook op deze wijze de uitwerking van deze plannen aan de orde.
- De dorpsplannen worden door de betreffende ambtelijke afdelingen globaal getoetst met als criteria: urgent, noodzakelijk en wenselijk. Vervolgens wordt er een beredeneerd verslag uitgebracht aan het college. In dat verslag wordt dus nadrukkelijk aangegeven wat wel en wat niet kan, alsmede in tijd wanneer iets wel kan.
- Mochten vervolgens de dorpsplannen of delen hieruit door het college akkoord bevonden worden, dan zal hiervoor financiële borging in de programmabegroting dienen plaats te vinden.

- Nadat het college hierover een besluit heeft genomen, wordt dit door een college-delegatie gecommuniceerd met de desbetreffende dbo's.

Nota bene: Om de gemaakte dorpsplannen beter op hun waarde te kunnen inschatten zou een t.z.t. visie opgesteld kunnen worden over welke functionaliteiten een kleine kern nodig heeft om de leefbaarheid in stand te houden. De (landelijke) VKK heeft reeds een dergelijk onderzoek met betrekking tot de kleine kernen in Nederland laten uitvoeren. Het overgrote deel van de zes dbo's vindt op voorhand een dergelijk extern onderzoek op regionaal niveau niet noodzakelijk.

2. Een jaarlijks contactmoment met de dbo's over de gemeentelijke ontwerpbegroting

Gebleken is dat het tijdig afstemmen van het uitwerken van dorpsplannen met bestaande en nieuwe gemeentelijke plannen of voornemens een belangrijk knelpunt is in de communicatie met de dbo's.

Daarom het volgende.

- Elk jaar vindt er een gesprek met een delegatie van het college en de gezamenlijke dbo's plaats over de gemeentelijke ontwerpbegroting van het komende jaar. Dit integrale gesprek vindt plaats in de aanloop naar de begrotingsbehandeling in de maanden september of oktober. Met bijstand van de vakspecialisten van de afdeling Ruimtelijk Beheer, Ruimtelijke en Economische Ontwikkeling, Bouwen en Milieu en Welzijn en Burgers wordt op een avond aan de dbo's uitgelegd wat er voor de kleine kernen op de desbetreffende beleidsterreinen gepland staat (de programmabegroting, Programma 1 "leefbare kernen in een vitaal gebied" bevat een concrete opgave per kleine kern).
- Deze bijeenkomst heeft vanzelfsprekend een louter informatief karakter waar de dbo's hun voordeel mee kunnen doen.

3. Een eigen budget in eigen beheer:

- Elke dbo zou, mits men een onderbouwd bestedingsplan hiervoor inlevert, een extra bedrag kunnen ontvangen voor de uitvoering van een item uit hun dorpsplan. Gedacht wordt aan een gedifferentieerd budget van voor elke dbo, zijnde een zgn. bijdrage voor kleine initiatieven. Het gaat hierbij niet om zonder meer strikt noodzakelijke en urgente voorzieningen, maar om kleinere "objecten" die de sfeer en het aanzien van de kern verder kunnen verhogen.
- Bovengenoemde bijdrage is bedoeld voor een "tastbaar" initiatief uit het dorpsplan en mag bijvoorbeeld niet gebruikt worden om evt. exploitatielasten te dekken.
- Naast een vast bedrag van € 1.500,00 per kleine kern worden de uiteindelijke bijdragen gerelateerd aan het inwonersaantal per kleine kern (zie hiervoor de bijlage met de subsidieberekeningen). Deze subsidiebijdrage van in totaal € 25.000,00 per jaar zal jaarlijks aan de dbo's verleend worden.
- De dbo's zouden deze jaarlijkse bijdrage kunnen aanvragen en ontvangen als men tevens voor een even groot bedrag over het inwonersaantal per dbo voor co-financiering in vrijwilligersuren zorgt (zie voor nadere uitleg de bijlage met de subsidieberekening).
- Aan de dbo's zou voorts de mogelijkheid gegeven moeten worden om deze jaarlijkse (structurele) gemeentelijke bijdrage gedurende een termijn van maximaal drie jaar te sparen voor de uitvoering van een groter project. Indien een dbo in verband met een groter project meer tijd nodig heeft, dan kan men maximaal gedurende vijf jaar sparen, mits men voor het einde van de driejarentermijn hierover bij de gemeente een beargumenteerd verzoek wordt ingediend.
- De gekozen financieringsopzet wordt m.i.v. 1 januari 2010 na drie jaar geëvalueerd.
- Bovengenoemde bijdragen staan echter los van de huidige subsidiering à € 1.000,00 per kern voor de werkzaamheden van de dbo 's.
- De bedoelde bijdragen staan eveneens los van subsidies bedoeld voor projecten die zijn opgenomen zijn in de programmabegroting (bijv. een mfa-subsidie).

Tot slot:

Van groot belang is dat relevante informatie (zoals ontwikkelingen en voornemens) vanuit de betrokken ambtelijke afdelingen vroegtijdig rechtstreeks naar de dbo's gaat.

De contactfunctionaris als vast aanspreekpunt voor de kleine kernen speelt hierin een belangrijke rol, maar de afdelingen dienen ook de contactfunctionaris op de hoogte te houden van de relevante ontwikkelingen. Voor de rol/taken verantwoordelijkheden van de contactfunctionaris verwijzen wij voorts naar de nota "Kleine kernen gemeente Oost Gelre" op blz. 5, waarin deze taken zijn vastgelegd.

Voorts is er geen coördinerende wethouder voor het kleine kernen beleid. Dat is ook niet nodig want momenteel is er sprake van een ambassadeursfunctie voor de collegeleden (de zgn. "peetvader of-peetmoeder" in eerdere stukken). De huidige ambassadeursfunctie blijft t/m de gemeenteraadsverkiezingen van 2010 gehandhaafd.

De huidige ambassadeurs hebben niet alleen een representatieve functie (bijvoorbeeld bij de opening van een kermis), maar zijn tevens voor de dbo's de aanspreekfunctionarissen indien er knelpunten of misverstanden zijn in de communicatieve sfeer met vertegenwoordigers van de gemeente (collegeleden en ambtenaren).